

§§ 10 og 11, ændringsforslag nr. 9, § 12, således ændret, ændringsforslag nr. 10, § 13, således ændret, og § 14 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser.

(Første behandling findes i tidenden sp. 6236; udvalgets betænkning findes i tillæg B. sp. 1321).

Udenfor betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, de stillede ændringsforslag og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under eet.

Ordføreren (Poul Hansen [Kalundborg]): Det lovforslag, som her er til behandling, er jo blevet omtalt under behandlingen af det forrige punkt på dagsordenen. Jeg skal kun lige gøre opmærksom på, at udvalgets flertal, socialdemokratiets og det radikale venstres repræsentanter, indstiller lovforslaget til vedtagelse med de få ændringsforslag, som er stillet i betænkningen.

Erik Eriksen: Det er kun små ændringer, der her er tale om, i virkeligheden jo ikke andet, end at handelsministeren får et udvalg med repræsentanter fra forskellige ministerier, banker og erhvervsorganisationer til at bistå sig ved behandlingen af ansøgninger om støtte i henhold til denne lov. Det er vel sådan, at alle har sympati for ideen i denne lovgivning; alligevel føler jeg for mit vedkommende trang til at sige, at jeg hører til dem, der tror, vi ikke kan gå meget videre ad denne vej. For mig at se er det sådan, at denne lovgivning ligesom nu er i færd med at udvikle sig til en erhvervslånelov i bred almindelighed. Når en lovgivning som denne begynder at afføde

reaktioner som den, der kom fra SISO, reaktioner, som vi er gjort bekendt med i udvalget, og som er omtalt i „Børsen“ for i går og i „Berlingske Aftenavis“ forleden, kan det jo ikke være anderledes, end at en og anden begynder at spidse ører og måske også udtrykker et lille håb om, at vi undersøger resultaterne af lovgivningen på disse områder. Eksportkrediten har sin naturlige mission, som vi allesammen vil støtte, men man skal være opmærksom på, at denne lovgivning ikke udvikler sig til noget, der har til formål at blande staten ind i det mest mulige.

Løvrigt tager vi den samme stilling til dette forslag som til det forrige, vi behandlede: vi vil ikke modsætte os en lovgivning, naturligvis ikke, men vi vil i betragtning af situationen undlade at stemme med hensyn til de ændringer, der er tale om.

Aksel Møller: Da der har været adgang til under eet at omtale de to lovforslag, der står opført på tingets dagsorden som første og andet punkt, kan jeg nøjes med på mit partis vegne at henvise til, hvad jeg sagde under debatten om den forrige sag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslagene nr. 1 og 2, § 1, således ændret, ændringsforslag nr. 3 og § 2, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den sidste sag på dagsordenen kan ikke uden tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov nr. 224 af 11. juni 1954 om køb på afbetaling.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 3617; fremsættelsen findes i tidenden sp. 6382).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Poul Hansen (Kalundborg): Det er jo såvel af den højtærede justitsministers fremsættelsestale som af debatten under de foregående punkter på dagsordenen fremgået, hvad baggrunden er for fremsættelsen af dette forslag om hurtig ikrafttræden af og visse ændringer i afbetalingsloven.

Jeg kan på mit partis vegne tilsige støtte til gennemførelsen af lovforslaget, dog vil jeg mene det nødvendigt i udvalget, hvortil lovforslaget formentlig henvises, at se nærmere på spørgsmålet om fastsættelsen af procenten for udbetalingen. Der har i de seneste dage været så mange deputationer hos det udvalg, der behandler valuta-stabiliseringsforslagene, og der er fremført sådanne synspunkter, at jeg mener det nødvendigt at se lidt nærmere på, om man med de 30 pct. nu også har ramt det rigtige, og om der ikke skulle være mulighed for en vis graduering i procenten efter varernes art.

Jeg mener altså, at disse problemer må behandles i udvalget, men iøvrigt er vi parat til hurtig gennemførelse af lovforslaget.

Lorentzen: Selve afbetalingssystemet er jo knyttet til den voldsomme udvikling i industriproduktionen og har efterhånden nået en meget stor udbredelse såvel her i landet som ikke mindst i USA og Tyskland. Selve det, at der købes på afbetaling, vil jo ofte møde modstand hos ældre og velstillede medborgere, idet de synes, at de har ikke brug for afbetaling, og ser med skepsis på den. Endvidere er der folk, der godt nok ønsker at anskaffe nye ting, men dette ønske bliver først rigtig brændende og aktuelt, når de har samlet så mange penge sammen, at de kan betale tingene straks. Det er klart, at vi fra alle sider må have megen sympati for denne kategori af mennesker, men alligevel spiller afbetalingsordningen en så voldsom rolle for selve produktionen og for beskæftigelsen, at man kan have sine betænkeligheder ved at ændre væsentligt ved afbetalingsloven. Jeg vil også tro, at den højtærede justitsminister ikke med større begejstring går i lag med dette arbejde, og at han i nogen

grad føler sig lidt forundret over, at han næsten pludselig er kommet ind midt i billedet af valutaplanerne.

Den første afbetalingslov fik vi den 8. maj 1917, og den indeholdt ikke noget som helst om nogen mindsteudbetaling. Den højtærede justitsministers forslag af 14. januar 1954 om en ny afbetalingslov, der jo i det væsentlige byggede på en betænkning fra et udvalg nedsat af justitsministeriet den 19. september 1938, indeholdt heller ikke nogen regel om mindsteudbetaling. I det udvalg, der dengang blev nedsat, var der imidlertid forskellige opfattelser med hensyn til selve afbetalingsloven, og disse opfattelser fulgte ikke de politiske linier; der var tilhængere indenfor både det ene og det andet parti af at lægge en sordine på disse afbetalinger, som jo efterhånden har taget et meget stort omfang. Vi fik således at vide, at det var et ikke sjældent forekommende fænomen her i København, at man gav selvbryllups-gaver og konfirmationsgaver, der var købt på afbetaling; jeg kunne heroverfor meddele, at så galt troede jeg dog ikke, det var ovre i Jylland. Det endte imidlertid med, at dette folketingsudvalg med justitsministerens tilslutning gik ind for en 20 pct.s udbetaling ved køb, hvor afdragstiden strækker sig ud over 1 år, og ellers en tolvtedel. Men mellem anden og tredje behandling af lovforslaget skete der dette, at man enedes om, at de 20 pct. blev sat ned til 15 pct., og at lovens ikrafttræden blev udskudt til den 1. januar 1955.

Nu møder man så ved det foreliggende lovforslag med en ændring, der går ud på, at der ved første udbetaling skal udbetales 30 pct. af købesummen, dog mindst 50 kr., og samtidig vil man sætte loven af 11. juni 1954 i kraft så hurtigt som muligt. Det er en meget væsentlig ændring, og man må vist fra alle sider erkende, at dansk erhvervsliv ikke rigtig kan være tjent med denne siksaklinie. Vi har i udvalgene fået at vide, at flere industrier har en eksport, der har hjemmemarkedet til forudsætning, og vel at mærke et hjemmemarked, hvor salget for en meget stor del foregår på afbetaling. Yderligere er det ikke altid kun en forhøjelse fra 15 til 30 pct., der er tale om, men hvis det drejer sig om køb, hvor afdragstiden ikke strækker sig ud over 1 år, er det

[Lorentzen.]

meget mere end en fordobling af udbetalingen. Vi tænker os, at købesummen er 3 000 kr., som skal afvikles indenfor 1 år; så ville det efter den i sommer vedtagne lov være 250 kr., der skulle udbetales ved købets afslutning. Men efter det foreliggende lovforslag er det ikke 250 kr., men 900 kr., der skal betales straks, altså mere end en tredobling. Tolvtedelsreglen er nemlig, hvad justitsministeren naturligvis er fuldt opmærksom på, gået ud og erstattet med denne nye regel om en 30 pct.s udbetaling i alle tilfælde, dog mindst 50 kr.

Det kan være meget tvivlsomt, i hvilket omfang en sådan ændring af loven vil få betydning for det pengepolitiske område. Vi har ikke rigtig kendskab til det. Vi ved, at det udvalg, som justitsministeriet nedsatte, udtrykkelig gjorde opmærksom på, at den side af sagen havde man ikke undersøgt, man har ingen erfaring på det område, og derfor står man i virkeligheden og famler i blinde. Men det, man ved, er, at det i hvert fald vil komme til at gå ud over en hel bunke mennesker, der lever af at fremstille disse varer, og som tillige har eksportinteresser — det har vi forhåbentlig allesammen.

Dernæst er der en anden ting. Hvis man strammer reglen for meget, vil jeg tro, at det kan medføre misbrug og omgåelse, og ikke enhver omgåelse er ulovlig. Det peger det af mig nævnte udvalg også på. Med formandens tilladelse vil jeg gerne citere, hvad man skriver om dette punkt. Side 19 i betænkningen om køb på afbetaling, som justitsministeren naturligvis er fuldt fortlørlig med, siges det:

„Et krav om en minimumsudbetaling på f. eks. 20 pct. ville være uden virkning i konfektionsbranchen og virke umotiveret hårdt i andre brancher. Der-til kommer,“

— det beder jeg ærede medlemmer lægge mærke til —

„at en sådan regel ville give anledning til mange pro forma aftaler. F. eks.

kunne der pro forma fastsættes en høj afbetalingspris, men således at sælgeren samtidig kvitterede for det første afdrag, som i virkeligheden kun tjente til at dække differencen mellem pro forma prisen og den reelle afbetalingspris. Eller parterne kunne i en byttehandel, hvor der gives en brugt ting i bytte for en ny som udbetaling for købesummen for denne, fastsætte en fiktiv høj pris på den brugte ting og derved på papiret opfylde kravet om en mindsteudbetaling.“

Løvrigt må man ikke glemme, at loven om køb på afbetaling alle dage har haft karakter af en social beskyttelseslov, og når værdigrænsen 3 000 kr. i sommer blev slettet, var det netop af hensyn til køberen, for at beskytte køberen af varer til en pris herudover, idet man jo har andre former for kreditsalg, hvorved sælgeren får ret til at tage tingene tilbage, hvis købekontrakten misligholdes.

Altså, i betragtning af på den ene side det indgreb, man gør i erhvervslivet, på den anden side den stilling, erhvervslivet har haft lov til at tro at lovgivningsmagten har taget til hele dette problem, mener vi det ikke forsvarligt at ændre ved de satter, som man blev enig om i foråret, og vi kan derfor ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse i hvert fald i den form, det har i øjeblikket, og vi vil stemme imod det.

Aksel Møller: Efter det ærede medlem hr. Lorentzens gennemgang af årsagerne til, at han vender sig imod lovforslaget, kan jeg afkorte det, jeg for mit vedkommende ville have sagt, meget betydeligt. Et par ord synes jeg dog jeg må fremkomme med.

Ikke mindst kunne jeg måske advare den høje regering imod at gennemføre denne foranstaltning, som, såvidt jeg kan se, nærmest er en panikforanstaltning. Jeg ved naturligvis meget vel, at det ikke er den høje regering alene, der er skyld i, at et sådant lovforslag er blevet fremsat.

[Aksel Møller.]

Der er jo grå eminencer med i de forhandlinger, der har været ført i udvalget, og adressen på den ansvarlige for dette lovforslags fremsættelse er vel hverken den højtærede justitsminister eller andre medlemmer af regeringen.

Sagen er nemlig den, at en sådan forhøjelse af den første udbetaling, som her er foreslået, ikke kan undgå at få en række virkninger, som den høje regering og de medlemmer i denne sal, der har deltaget i forarbejderne til dette lovforslag, ikke kan overse i dette øjeblik. Jeg føler mig aldeles overbevist om, at man vil opdage, at man i stedet for at gavne eksportens derved vil komme til at skade den. Der er blevet fremført det argument, at bremses man afbetalingshandelen, bliver der flere varer til eksport, men det er lige så sandt, at de midler, der i øjeblikket anvendes til afdrag på afbetalingskøb, i vid udstrækning vil søge til andre forbrugsformer, og alle varer er, når det kommer til stykket, enten varer, som er importeret, eller varer, som kunne eksporteres. Derfor tror jeg ikke på, at dette som foranstaltning overfor den valutakrise, man befinder sig i, vil have nogen virkning, og det er i alt fald givet, at ingen i dette øjeblik kan beregne virkningen af ændringen.

Den omstændighed, at man kommer til at slå enkelte brancher og virksomheder i stykker, kan man måske i en så stor husholdning som den, vi har selv i vort lille land, se bort fra, skønt det forekommer mig, at det på forhånd må være betænkeligt for lovforslagsstillerne, at en sådan stramning af afbetalingsvilkårene kan føre til, at virksomheder som f. eks. pianoindustrien, en lille branche, men dog en branche af ganske særlig karakter, kan lide ubodelig skade. Vi har i det hele taget her i landet altfor ofte indrettet os på den måde, at vi har ladet det gå ud over enkelte brancher, og vedtagelse af den ændring, der her er foreslået, vil i allerhøjeste grad gå ud over en række virksomheder, som har deres hjemmemarked i kraft af afbetalingshandelen og derudfra har opbygget en eksport.

Jeg lagde mærke til, at den højtærede justitsminister sagde, at om procenten kunne der forhandles. Jeg kan ikke forstå denne udtalelse. I valutaudvalget, hvis jeg

må bære det med dette navn, har man jo forhandlet om dette lovforslag. De, der ville være med til at fremme et sådant lovforslag, regeringspartiet og det radikale venstre, har forhandlet sig frem til denne procent. Den er der altså flertal for, og derfor anser jeg det for sandsynligt, at denne procent vil blive stående. Jeg tror, man vil komme til at fortryde det.

Det må kræve en ganske særlig begrundelse, at man i dette folketingsår vedtager og får stadfæstet en lov, som først skal træde i kraft den 1. januar 1955, og derefter ændrer lovens karakter, så den fra at være en social beskyttelseslov bliver en lov, der forhindrer den lille mand i at købe, idet man strammer bestemmelserne om mindsteudbetaling og sætter udbetalingsbeløbet op til 30 pct. Jeg forstår ikke, at man kan gøre det. Ja, jeg kunne tænke mig, at man kunne, hvis man virkelig kendte virkningen af en sådan stramning, hvis man kunne sige, at afbetalingshandelen her i landet er af den karakter, at en stor del af den økonomiske virksomhed foregår gennem den. Bevares, hvis man kunne dokumentere, klargøre, sandsynliggøre, at det ville have indflydelse på valutasisuationen, kunne man motivere og undskylde en sådan fremgangsmåde, men jeg finder ikke, at der foreligger sådanne oplysninger om denne sags økonomiske og valutariske virkninger, at det er værd at hjælpe den gennem det høje ting.

Bertel Dahlgaard: Jeg takker den høje regering, fordi den ved fremsættelsen af dette lovforslag har imødekommet det ønske, vi fremførte under behandlingen af kriseforslagene i sidste uge. Jeg tror, de forhandlinger, der har været ført i udvalget om denne sag, i høj grad har bestyrket den opfattelse, at denne midlertidige ændring af loven om køb på afbetaling bør indgå som et virksomt led i bestræbelserne for at overvinde valutavanskelighederne.

Den lov om køb på afbetaling, som vedtoges i foråret med det formål at sanere afbetalingshandelen, var et ikke ringe lovgivningsarbejde, men denne lov satte sig jo ikke som mål at være et led i konjunkturpolitikken, som må skifte fra tid til anden, efter som konjunkturerne og de økonomiske forhold ændrer sig. Derfor bestemtes det og-

[Bertel Dahlgaard.]

så, at denne lov først skulle træde i kraft den 1. januar 1955, hvorved loven faktisk kom til at virke som en spore til at foretage køb på afbetaling i tiden indtil lovens ikrafttræden. Nu er det selvfølgelig en helt urimelig tilstand, at man i en tid, da alle er enige om, at befolkningen forbruger mere, end den producerer, øger det samlede forbrug ikke ved at producere mere, men ved at stadig større befolkningsekredse køber ind på grundlag af penge, der først skal tjenes, og en produktion, der først skal finde sted langt ind i fremtiden. Jeg føler mig overbevist om, at netop den del af befolkningen, der i bedste forstand har økonomisk sans, forstår, at heri er der noget galt, og herom har jeg i disse dage fået mange beviser.

De indvendinger, der fra enkelte erhvervsekredse har været fremsat mod en sådan midlertidig lovgivning, er efter mit skøn meget kortsynede. Netop et sundt erhvervsliv er interesseret i, at hektisk aktivitet indenfor det økonomiske liv ikke forceres yderligere gennem forøget køb på afbetaling, men at reglerne for køb på afbetaling lempes under en depressionstid, så produktion og handel i en sådan tid kan stimuleres. Heldigvis er det heller ikke sådan, at erhvervslivet gennemgående er uforstående overfor denne tankegang. Tankegangen forstår de fleste meget godt. Det er heller ikke alle indenfor omsætningen, der ser med glæde på, at køb på afbetaling griber om sig på en måde, der ofte ikke er udtryk for sunde forhold. Det er ikke ukendt indenfor forretningsverdenen, at adskillige brancher konkurrerer i stigende grad om, hvem der kan tilbyde den gunstigst mulige afbetalingsordning, så man kommer længere og længere ned med den kontante betaling. Det er i erhvervslivets interesse, at den form for konkurrence hører op, og mange forretningsmænd blandt de bedste beklager den udvikling, der her har fundet sted. Eller tror man, det er sundhed altsammen, det, der foregår gennem pengeudlånforretninger, ofte af tvivlsom art, der mod ublu renter finansierer køb på afbetaling, ublu renter, der selvfølgelig tappes ud af forbrugeren? Eller tror man måske ikke, at en ret bred kredse indenfor detailhandelen meget vel ved, at den rammes gennem mindre omsætning, fordi betydelige

ekredse er bundet til disse afdrag på radioer, knallerter og biler? Man skal heller ikke tro, at det er lutter fryd og glæde for forbrugeren, når man kommer for langt ud på denne bane.

Fra konservativ side blev dette understreget meget stærkt ved lovens behandling i foråret. Det ærede medlem hr. Kristen Amby nævnte her, hvad der vel for de fleste på forhånd lyder utroligt, hvordan der allerede i 1952 her i København var 27 000 fogedretssager i forbindelse med tilbagebetaling af varer, og enhver kan tænke sig, hvordan der må være mange tusinde tilfælde herudover, hvor mennesker og familier gennem køb på afbetaling har disponeret udover, hvad det viste sig budgettet kunne holde til, og hvor de pågældende derfor lever under et stadigt tryk.

Jeg har lige for et par dage siden haft lejlighed til at se et eksemplar af fogedlisten for et vist tidsrum for en af vore største provinsbyer. Den er ærlig talt rystende. Det er ikke fornøjelig læsning, når man ser, hvad der følger i kølvandet af køb på afbetaling i form af arbejde på dommerkontor, stævningsmænd, politikontor og politiafhentning. Hele dette forhold blev der givet meget stærkt udtryk for i foråret her i tinget, og det forundrer mig, at netop det ærede medlem hr. Aksel Møller taler, som han gør her i dag. Hans partifælle, det ærede medlem hr. Kristen Amby, brugte stærke udtryk her i tinget, idet han sagde:

„Jeg synes, det skal slås fast, når vi behandler denne lov, at de former, afbetalingssystemet med ejendomsforbehold efterhånden har antaget, i nogen grad har været et samfundsonde, og at det altså sluttelig både af udvalget og ministeren er påpeget, at det har medført øget kriminalitet.“

Nu vil jeg ikke fremsætte så stærke udtryk om køb på afbetaling. Jeg er ikke på nogen måde modstander af køb på afbetaling indenfor sunde rammer. Jeg er ganske indforstået med, at køb på afbetaling indenfor sunde rammer kan bidrage til, at forbrugsgoder af højere rang og større varighed bliver tilgængelige for ny befolkningsekredse med mindre indtægter, og jeg er også ganske indforstået med, at den udvidelse af forbruget, der herigennem kommer til at foregå, under normale forhold giver pro-

[Bertel Dahlgaard.]

duktionen muligheder, som har megen betydning. Men jeg tror, det er rigtigt, som allerede loven, der vedtoges i foråret, bestemte, at der sættes et vist minimum for den kontante betaling, og jeg tror også, det er rigtigt, at dette minimum bør gøres forskelligt under stærkt skiftende konjunkturer. Der er altså ikke tvivl om, at dette minimum bør ligge forholdsvis højt under den øjeblikkelige konjunktur og under de ekstraordinære valutavanskeligheder. Det kan være genstand for overvejelser, hvor højt procenten for den kontante betaling bør fastlægges. Det kan ligeledes være genstand for overvejelser, om procenten skal være den samme for alle varearter, og herom har der hersket forskellige meninger i udvalget. Jeg har forstået den højtærede justitsminister sådan, at han har ment, at det kan volde tekniske og juridiske vanskeligheder at afgrænse bestemte varer, for hvilke der gælder en særlig procent. Jeg har ikke været så overbevist herom, men det kan vi nærmere overveje under den videre behandling og under hensyntagen til de synspunkter, der er fremsat fra forskellige sider.

Det var meget interessant at høre det ærede medlem hr. Aksel Møller undre sig og sige, at det var virkelig noget mærkeligt noget, at det skulle der forhandles om igen. Det var man enig om, og så måtte flertallet gennemføre det. Undskyld, jeg siger det, men jeg synes, at det ærede medlem er ved at blive ganske rabiatt. Det ærede medlem sidder i udvalget og hører de forhandlinger, der finder sted, og hvor der kommer forskellige anskuelser til orde. Det ærede medlem siger ikke et ord om sine egne anskuelser. Han gør ikke noget forsøg på udfra de anskuelser, han har, at øve indflydelse på, hvad et sådant lovforslag skal komme til at gå ud på. Når det ærede medlem så kommer herved i salen, er den forundring, der er særlig fremherskende hos ham, en forundring over, at den høje regering og det parti, jeg tilhører, virkelig kunne tænkes at være rede til at forhandle ganske sagligt om de ting og høre på de synspunkter, der fremføres fra erhvervsside. Det er da en helt besynderlig situation, det ærede medlem efterhånden har arbejdet sig ind i. Det er helt

usundt, det tager på det ærede medlems konstitution.

Jeg anbefaler altså lovforslaget til en meget velvillig, men også til en hurtig behandling. Jeg tror, man fra alle sider vil erkende, at lovens betydning som et led i valutaforanstaltningerne gør det ønskeligt, at en afgørelse træffes snarest. Her er ikke tale om en ny drøftelse af alle de andre sider af problemet køb på afbetaling; de er fastlagt i den i foråret vedtagne lov. Her er alene tale om en lov af midlertidig karakter med henblik på den foreliggende valutaisituation.

Jeg anbefaler lovforslaget, som det er vor skik ved behandlingen af alle andre lovforslag, til en saglig forhandling i det udvalg, som bl. a. har foranlediget, at lovforslaget er fremsat.

Aksel Larsen: Ordføreren for dette lovforslag må jo være det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard. Det ærede medlems tale forbavtede mig noget. Det var, hvad det meste af talen angik, en meget smuk tale om de skadelige følger af afbetalingshandelen; dem havde det ærede medlem studeret, han havde set, hvordan der ser ud på dommerkontorerne o. s. v. Det var altså aldeles udmærket, hvis det altså havde vedrørt det lovforslag, vi behandler. Det gjorde det bare ikke. Det vedrørte den situation, der foreligger, endnu inden den afbetalingslov, vi vedtog i foråret, træder i kraft, men når den træder i kraft, er det muligt, at situationen er en helt anden.

Det lovforslag, vi her behandler, vedrører slet ikke de forhold, det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard med så megen varme og indignation talte om. Nej, lovforslaget er det konkrete udtryk for det radikale venstres førerskab i dansk politik i kampen mod valutamanglen, det førerskab, som den radikale provinspresse har skrevet om. Det er det radikale venstre, der har føringen, og her ser vi, hvad det drejer sig om. Det drejer sig om at ændre afbetalingsloven, sætte den i kraft med det samme og sætte udbetalingen op til 30 pct. af købesummen; derved reddes Danmark valutamæssigt. Jeg er ikke bekendt med, at det radikale venstre under sit førerskab har fremsat

[Aksel Larsen.]

andre forslag om, hvad der skulle gøres nu i en fart, så jeg må regne med, at dette er noget af det mest væsentlige.

Jeg vil gerne med det samme sige, at vi ikke vil være med til gennemførelsen af dette lovforslag. Vi vil ikke være med bl. a. af følgende grund: nu har man efter et temmelig stort og omhyggeligt arbejde lavet en afbetalingslov, som naturligvis ikke i alle henseender giver udtryk for, hvad vi mener ville være det rigtige, men som dog er ganske brugelig, og som befolkningen og erhvervslivet har kunnet indstille sig på skulle træde i kraft om nogle få måneder. Så forekommer det os, at der skal meget tvingende grunde til pludselig hæsblesende at gribe ind og skabe panik ved at sige: nu duer loven ikke, den må laves om, og så må den skærpede lov sættes i kraft med det samme.

Det er naturligvis ikke vor eneste grund til at stille os afvisende overfor lovforslaget. Vi har også den grund, at vi synes, det er urimeligt at sætte udbetalingen op til 30 pct. af købesummen. Det er muligt, at man vil forhandle sig hen til en anden procentsats; i den henseende har jeg ikke samme opfattelse som det ærede medlem hr. Aksel Møller, for når først erhvervslivet begynder at gøre sine synspunkter gældende overfor partierne, kan det godt være, at de, der har opfundet de 30 pct., bliver noget bløde i haserne. Det er altså muligt, at det ikke bliver 30 pct., men en anden procentsats, f. eks. 25, men også en forhøjelse fra 15 til 25 pct. vil vi anse for at være urimelig. Det forekommer os, at de 15 pct., man nåede til i foråret, meget godt kan gå an. Naturligvis ville vi være villige til at forhandle om forskellige procentsatser for forskellige kategorier af varer, men det står der ikke noget om i forslaget, og jeg ved ikke, om man påtænker noget sådant.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard talte med forargelse om køb af f. eks. knallerter, biler, og jeg ved ikke hvad. Mig bekendt handles de fleste biler på veksler, ikke på afbetaling, så jeg er ikke sikker på, at en lovgivning om afbetaling vil bremse bilkøbet, men det er en sag for sig. Hvis man vil forhøje udbetalingsprocenten, må man i hvert fald overveje en graduering for de forskellige kategorier

af varer. En forhøjelse af udbetalingsprocenten for de varer, der mest købes på afbetaling af den jævne befolkning, vil i de fleste tilfælde bevirke, at denne befolkning ikke bliver i stand til at forsyne sig med nødvendige varer. Jeg ved meget godt, at der kan være tale om, at folk lader sig lokke til på afbetaling at købe noget, de strengt taget ikke har brug for og måske heller ikke har råd til at købe, men der er i forvejen undtagelsesbestemmelser i loven. Jeg tænker på køb af bøger. Jeg anser det for yderst nyttigt, at folk anskaffer sig bøger, det vil sige, det skal helst være gode bøger, men hvad er det, almindelige, jævne mennesker, som oftest fattigfolk, lader sig lokke til at købe på afbetaling? Er det ikke i høj grad store opslagsværker, leksika o. lign., som de i virkeligheden ikke har brug for, men som de kan købe ved at udbetale et ganske ringe beløb, og som de endda ofte må gå hen og sælge i Studiestræde hos en antikvar for at få nogle kontanter med det samme? Men sådan handel skal stadigvæk være undtaget fra loven. Hvad angår anskaffelse af møbler og tøj, synes jeg ikke, det skal gøres sværere for folk.

Jeg vil advare mod de alvorlige følger, det vil få for en stor del af erhvervslivet, hvis man foretager en rigoristisk forhøjelse af den procentsats af købesummen, der skal udbetales. Der er også noget andet, der peger på, at dette forslag vil komme til at ramme de ubemidlede, nemlig dette, at en mængde almindelige forbrugsvarer køber folk, der anses for at have en solid økonomisk stilling, ikke på afbetaling.

Det behøver ikke at være folk, der er rige, men blot folk, man anser for at være solide købere. De har konto i stormagasinerne, de kan købe uden udbetaling, men folk, der ikke anses for at være solide købere, kan ikke få en sådan konto. Loven vil bevirke, at flere end hidtil vil bestræbe sig for at få konto i stormagasinerne og føre mere af handelen over til dem. Jeg ved ikke, om det er det, der er regeringens eller det radikale venstres hensigt. I hvert fald kan jeg sige, at det vil blive en af følgerne, men jeg synes, det er en urimelig følge.

Jeg kan som sagt ikke mobilisere nogen velvilje overfor dette lovforslag og slet ikke udfra den tro, at det vil være med til at

[Aksel Larsen.]

redde Danmarks valuta. I det omfang, det begrænser købet på afbetaling, må man regne med, at pengene stort set vil blive anvendt til at købe for alligevel, altså regeringen når ikke den forbrugsbegrænsning, den vil have. Jeg må, for at man ikke skal misbruge det mod mig, gøre opmærksom på, at jeg overhovedet ikke mener, at det er forbrugsbegrænsende veje, vi skal gå, men når jeg skal diskutere de lovforslag, der i hvert fald fremsættes i regeringens navn, er jeg også nødt til at gå ind på de argumenter, hvormed man anbefaler dem, og argumentet er i dette tilfælde, at forslaget vil begrænse forbruget. Det ser for mig sådan ud, at denne lov ikke har store chancer for at virke forbrugsbegrænsende, i hvert fald ikke så meget, at det kan mærkes på valutaen, men derimod meget store chancer for at virke sådan, at ubemidlede mennesker får sværere ved at anskaffe sig det, de virkelig har brug for, og som de hidtil dog har haft mulighed for at købe på afbetaling, desværre ofte på ubillige vilkår. Vi vil i hvert fald ikke være med til at fremme dette lovforslag i den skikkelse, det har nu.

J. M. Pedersen: Den 11. juni vedtog vi en afbetalingslov, som først skulle træde i kraft 1. januar 1955. Jeg synes, det er noget mærkeligt, at vi allerede nu, inden denne lov er blevet ført ud i praksis, skal føje noget til den eller ændre den. Vi er nok klar over, at vi er inde i en krisesituation, som dog måske på mange måder er blevet fremstillet værre, end den er, og vi er også klar over, at der skal foretages et eller andet for at redde vor valuta, men det forslag, vi her behandler, der vil gøre det vanskeligere at købe på afbetaling, tror jeg ikke i det lange løb vil få den tilsigtede virkning. Det kunne måske for en ganske kort tid virke forbrugsbegrænsende, men det ville ikke vare ret længe, inden det gav bagslag. Omsætningen ville ganske givet gå ned, og det ville komme til at gå ud over de mange virksomheder her i landet, der er baseret på afbetalingshandel. Det ville ende i arbejdsløshed, og følgen ville blive højere arbejdsløshedsunderstøttelser, højere skatter o. s. v. Det er ikke ad den vej, vi skal ud af

misèren. Denne krise har ramt os i en tid, da vi har høj beskæftigelse og høj produktion, og jeg kan ikke rigtig forstå, at det skulle kunne gavne os, om vi nu gennemførte en lov som den foreslåede, der sætter beskæftigelsen og produktionen ned. Mit parti kan gå med til at fremskynde ikrafttrædelsen af den lov, vi vedtog i juni måned, så den træder i kraft straks, men vi kan absolut ikke gå med til at gennemføre bestemmelser, der vil gå ud over beskæftigelsen. Så indtrængende, som jeg kan, må jeg advare regeringen mod at træde ud på den bro, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard er ved at bygge. Jeg er bange for, den bryder sammen, og at dette vil gøre situationen betydelig værre. Vanskelighederne må løses ad en helt anden vej, nemlig besparelsens vej. Skatteyderne må kræve, at staten går i spidsen for besparelserne.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Jeg takker det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) og det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard for deres tilslutning til lovforslaget.

Det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) rejste det spørgsmål, om den i forslaget anførte procentssats kunne siges at være rimelig. Som jeg sagde ved fremsættelsen af forslaget, er jeg særdeles villig til at forhandle om denne procentssats og også om det spørgsmål, der blev rejst både af det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg), det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og det ærede medlem hr. Aksel Larsen, om en graduering af denne procentssats.

Det er rigtigt, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard udtalte, at jeg i udvalget har sagt, hvad jeg også sagde under de forhandlinger, vi førte, inden loven af 1954 blev til, at det frembyder meget betydelige vanskeligheder at finde frem til en rimelig graduering af den procent, efter hvilken den første indbetaling skal ske. Vanskelighederne ved at gennemføre en afgrænsning af varegrupperne vil skabe usikkerhed og uklarhed hos befolkningen og en meget hidsig diskussion i brancherne imellem om, hvorledes procentssatsen netop for deres vedkommende skal være. Alt dette gjorde, at vi dengang veg tilbage derfor. Nu står vi

[Justitsministeren.]

imidlertid overfor, synes jeg, en langt mere begrænset opgave. Det, det drejer sig om her, er også ad denne vej at nå frem til en forbrugsbegrænsning, specielt hvor det drejer sig om varer, der er valutaforbrugende, og derfor vil opgaven være at finde bestemte varegrupper frem, for hvis vedkommende man mener at det, fordi de forbruger megen valuta, vil være rimeligt at gøre procenten højere. Samtidig kan man udfra andre synspunkter, herunder de beskæftigelsesmæssige, gå til en sænkning af procenten for andre ganske specielle varegrupper, hvor forbruget af udenlandsk valuta er mindre. Man må stadig have i erindring, at det, vi her opererer med, er en midlertidig lovgivning, hvilket gør de betæneligheder, der iøvrigt kunne fremføres, mindre væsentlige.

Det ærede medlem hr. Lorentzen fremsatte en række betragtninger, som kunne friste mig til kommentarer, men jeg skal kun knytte bemærkninger til få af dem. Det ærede medlem mindede om, at man i foråret i folketingsudvalget var nået frem til enighed om en procentsats på 20, og at man ved et ændringsforslag til tredje behandling ændrede den til 15 pct. — bortset fra reglen om tolvtedelen. Når man nu var enig om de 20 pct., tør jeg måske sige, at den voldsomme ophidselse over de 30 pct. ikke rigtig kan finde klangbund hos mig; den forekommer mig at mangle indre sammenhæng.

Det ærede medlem fremsatte nogle bemærkninger om, at eksporten i mange tilfælde som forudsætning havde et betydeligt hjemmemarked, som igen var afhængigt af afbetalingshandelen. Jeg benægter det ikke, og jeg er enig med det ærede medlem hr. Aksel Møller, der spurgte, hvem af os der kan bedømme virkningerne af det, vi i øjeblikket kommer til at foretage os; men alt, hvad vi kan fremføre af betragtninger i den ene og den anden retning, kan teoretisk lyde lige bestikkende. Der er ikke tvivl om, at der indenfor visse brancher er mulighed for forøgelse af eksporten i det øjeblik, vi begrænser forbruget gennem en skærpelse af reglerne om afbetalingskøb.

Det taleksekempel, det ærede medlem hr. Lorentzen kom med vedrørende køb for 3.000 kr., hvor udbetalingen ville stige fra

250 til 900 kr., når det drejede sig om et afbetalingskøb, der strakte sig over et år, er rigtigt, og dette er en af de ting, der vil indgå i den forhandling, der kommer.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller betegnede det skete som en panikforanstaltning. Jeg tør slet ikke indlade mig i diskussion med det ærede medlem, hverken om det ene eller det andet; for jeg har mærket, at det ærede medlems temperament er så sårbart i øjeblikket; ellers ville jeg være stærkt fristet til at knytte nogle kommentarer til bemærkningen om „den grå eminence“, og de kunne også være blevet ganske morsomme.

Til det ærede medlem hr. Aksel Larsen vil jeg sige, at jeg tror, bilkøb vil falde ind under denne lov. Det er utvivlsomt rigtigt, at bilkøb hidtil har været finansieret gennem udstedelse af vekslers, men det ærede medlem må jo huske på, at i dag er forholdet dette, at der i loven er en grænse på 3 000 kr.; og at køb af varer til priser over 3 000 kr. — herunder falder automobiler og vist også flertallet af motorcykler — hidtil har kunnet ske uden hensyn til, hvad der står i afbetalingsloven, altså på grundlag af en aftale mellem parterne, køber og sælger, hvori de uden hensyn til afbetalingslovens regler om beskyttelse af køberen har kunnet træffe aftale om ejendomsforbehold for sælgeren. Når dette forslag træder i kraft, vil mulighed herfor ikke være tilstede.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen mente endvidere, at dette lovforslag ville bevirke, at kontosalget ville stige. Det er muligt, at det ærede medlem har ret deri, men det behøver ingenlunde at betyde, at dette kontosalg i større omfang henlægges til de store virksomheder; også i andre virksomheder vil muligheden for at overgå til egentligt kreditsalg naturligvis være tilstede.

Til det ærede medlem hr. J. M. Pedersen vil jeg blot sige, at det er naturligvis rigtigt, at enhver foranstaltning, der sigter mod en begrænsning af forbruget, må indvirke på beskæftigelsen. Det vil også andre foranstaltninger, rettet imod valutakrisen, gøre; det vil en diskontoforhøjelse og meget andet gøre. Jeg tror, at vi, hvor det drejer sig om lovgivning af denne art, vil være i stand til at tage et passende hensyn også til beskæftigelsen.

Aksel Møller: Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard tildelte mig før en voldsom reprimande; han syntes ikke om de synspunkter, jeg anlagde på den fremgangsmåde, der var fulgt i denne sag. Jeg skal ikke prøve på at gengælde ondt med værre, men blot henvise til, at det konservative folkeparti ikke ønsker at bidrage til, at der skal ske nogen ændring i de procentsatser, der er vedtaget i den lov, som endnu ikke er trådt i kraft. De motiver, det ærede medlem har for en afbetalingslov, har vi også; derfor medvirkede vi til loven af 11. juni 1954, og derfor håber vi også, at det vil vise sig at være en vellykket gerning. At indføre en sådan foranstaltning som nu foreslået uden nogen som helst sikkerhed for, at den vil virke efter den valutariske hensigt, det får det ærede medlem os ikke med til.

Bertel Dahlgaard: Når man i dag hører de ærede talere fra venstre og det konservative folkeparti og mærkeligt nok også fra retsforbundet, sidder man og får det indtryk, at de argumenterer næsten ud fra den tankegang, at der her er tale om en standsning af afbetalingssystemet, men det er der jo ikke.

Jeg tror, de ærede medlemmer i stedet for at lade sig paralisere af denne tankegang ganske roligt skulle gennemtænke, hvad det er, der sker, hvis et lovforslag af denne eller lignende karakter bliver gennemført. Der er tre muligheder, og alle disse tre muligheder vil komme til at virke. Al sandsynlighed taler for, at hovedparten af det køb på afbetaling, der finder sted nu, vil fortsætte, også under den højere procent. Den forskel, der vil blive, er den, at der betales et større kontant beløb, hvilket på rigtig måde virker ind på hele valutasituationen — hvad der til syvende og sidst også i den nuværende situation er ganske sundt både for køberen og sælgeren.

Det andet, der kan ske og vil ske, er, at en mindre del af dem, der nu køber på afbetaling, ikke vil købe, når de skal betale så meget mere kontant, og de vil altså få det beløb tilovers, som de ellers ville have bundet sig til. Hvad sker der så med det beløb? Der kan ske eet af to. Der kan ske det, at de pågældende opsparer beløbet for på et senere tidspunkt at kunne købe det, de nu ikke har tilstrækkelig mange penge

til. Også dette vil virke på rigtig måde på valutasituationen. Endelig kan der ske det tredje: at de pågældende ikke køber det, de havde tænkt sig, men anvender de pågældende penge til at købe andre ting for.

Det har interesseret mig at se, at der ikke er kommet protester fra de danske købmandsforeninger, og det er der ikke, fordi man i købmandskredse er ganske klar over — det opdager man, når man taler med folk i disse kredse — at vel har køb på afbetaling sin berettigelse, men hvis det går ud over visse grænser, virker det skadeligt ind på den almindelige omsætning i købmandshandelen, fordi de pågældende faktisk har bundet sig udover deres evne, idet de er bundet til de afdrag, der skal betales.

De tre muligheder, der vil komme til at foreligge, er altså, dels at der sker køb på afbetaling som hidtil, blot med større kontant udbetaling og med den rigtige økonomiske virkning i øjeblikket, dels at de, der ikke køber i samme omfang som hidtil, opsparer et beløb, og endelig at et eventuelt opsparat beløb anvendes til køb af andre ting. Virkningen som helhed er den, det danske samfund har brug for i øjeblikket, og det er på lang sigt en virkning, som også det danske erhvervsliv har brug for, fordi det danske erhvervsliv på de områder, det her drejer sig om, er interesseret i, at der i denne hektiske opgangsperiode lægges en vis dæmper på aktiviteten. Når pilen så vender, når det begynder at gå nedad, lemper vi disse bestemmelser, hvorved der gives et nyttigt incitament og en gavnlige stimulering af erhvervslivet.

Iøvrigt forundrer den umådelige forargelse, der navnlig er kommet til orde fra den konservative ordfører, mig meget, når man tænker på, at — hvis man overhovedet kan bruge det udtryk i denne forbindelse — afbetalingshandelens fjende nr. 1 her i landet var det ærede medlems partifælle, det ærede medlem hr. Kristen Amby, i dette forår.

Må jeg have lov at spørge det ærede medlem hr. Lorentzen, som nu var betænkelig ved overhovedet at røre ved procenten på 15: Husker jeg meget forkert, når jeg synes, det er tegnet i min bevidsthed, at det var det ærede medlem hr. Lorentzen, der mere end nogen anden medvirkede til indførelsen af den oprindelige procentsats på 20? Det

[Bertel Dahlgaard.]

kunne det ærede medlem hr. Anker Lau måske svare på, hvis det ærede medlem hr. Lorentzen ikke er tilstede. Var det i virkeligheden ikke det ærede medlem hr. Lorentzen, der lancerede de 20 pct. under de forhandlinger, der fandt sted? Jeg tror ikke, jeg tager fejl.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Poul Hansen (Kalundborg): Jeg skal tillade mig at foreslå, at lovforslaget henvises til udvalget angående forslag til lov om forhøjelse af afgiften på omsætningen af stærke drikke m. fl. lovforslag.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes torsdag den 23. september kl. 14 med følgende dagsordenen:

- 1) *Eventuelt: tredje behandling af:*
Forslag til lov om præmiering af opsparing.
- 2) *Eventuelt: tredje behandling af:*
Forslag til lov om ændringer i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser.
- 3) *Eventuelt: anden behandling af:*
Forslag til lov om ændring i lov nr. 224 af 11. juni 1954 om køb på afbetaling.

Mødet hævet kl. 17.

129. møde.

Torsdag den 23. september kl. 14.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler finansministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om nedsættelse af beskattningen af frugtvin.

Udvalget angående forslag til lov om forhøjelse af afgiften på omsætningen af stærke drikke m. fl. lovforslag har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring i lov nr. 224 af 11. juni 1954 om køb på afbetaling. Eksemplarer er omdelt.

Samme udvalg har endvidere afgivet tillægsbetænkning over forslag til lov om præmiering af opsparing og forslag til lov om ændringer i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser. Eksemplarer er omdelt.

I skrivelse af 20. d. m. meddeler folketingsmand Peder Jensen, der har sygeorlov til den 15. oktober d. å., at han fra orlovens udløb ønsker at nedlægge sit mandat som medlem af tinget.

På den af indenrigsministeriet i medfør af valglovens § 50 udarbejdede liste findes opført som stedfortræder for socialdemokratiet i Skanderborg amtskreds midlertidigt medlem af tinget, lærer Axel Conradsen.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Finansministeren (Kampmann): Jeg skal tillade mig for det høje ting at fremsætte forslag til lov om nedsættelse af beskattningen af frugtvin.

Ved det den 9. september fremsatte lovforslag er omsætningsafgiften af engrossalget af stærke drikke foreslået forhøjet fra 37¹/₂